

Predlog za razpravo

Kakšne so naše krajevne skupnosti?

Ali je upravičeno mnenje, da so krajevne skupnosti v naši občini prevelike in kaj bi bilo treba storiti v zvezi s tem?

Z novo ustavo so krajevne skupnosti dobile eno od najpomembnejših mest v našem političnem in skupščinskem življenju. Skupaj z organizacijami združenega dela pomenijo bazo sistema. To je razumljivo in povsem sprejemljivo. Delovni ljudje s tem dobivajo možnost realizirati svoje dolžnosti in pravice in sicer, kar je še pomembnejše, na vseh področjih in procesih življenja in dela.

Seveda ta možnost ni uresničljiva sama po sebi. Da bi postala resnična, ji je treba omogočiti vse pogoje. Med temi so v prvi vrsti mišljeni organiziranost in usklajenost aktivnosti krajevne skupnosti in popolna pretehtanost teritorialne velikosti, ki nikdar ne bi smela biti niti prevelika niti skrajna. V prvem primeru, vsaj po našem mnenju, prevelika krajevna skupnost ne more s polno energijo uresničevati možnosti za realizacijo pravic in dolžnosti njenih prebivalcev niti ne združuje njihovih interesov in interesov vseh drugih faktorjev na njenem področju, v prvi vrsti organizacij združenega dela in krajevne skupnosti same. In obratno, če je premajhna, je nevarno, da se pretirajo problemi in da se iz te razsežnosti preveč poudarjajo celo tisti problemi, ki sicer ne bi mogli zbujaati večje pozornosti. Najbolje je torej najti pravo mero. To pa je, tako vsaj mislimo, najtežje najti v taki občini, kot je naša.

Znano je namreč, da so urbanisti že vrsto let skupaj s svojimi številnimi sodelavci in konsultanti preučili in kolikor toliko zaokrožili nek idealni model krajevne skupnosti. To so pravzaprav stanovanjske soseske, kot so na primer v Šiški ali v Mostah, ki imajo svoje razsežnosti, predvsem seveda urbanistične, potem pa tudi vse druge, ki zaokrožajo in zbirajo tudi vso drugo problematiko od trgovine, šolstva, zdravstva, storitvenih dejavnosti, komunalnih naprav do združevanja interesov prebivalcev. V takih krajevnih skupnostih ni prav nič pomembno število prebivalstva niti razširjenost ozemlja krajevne skupnosti, ker so vsa izhodišča za vse enaka. Praviloma v takih KS ni industrije niti večjih organizacij združenega dela. Vse je bolj ali manj prilagojeno motivu stanovanja, motivom porabe in rekreacije torej, in so zato tudi reacije in korelacije precej poenostavljene, kar zopet po svoje omogoča hitrejšo in enostavnejšo usklajevanje interesov in aktivnosti vseh faktorjev KS.

Toda pri nas so stvari zelo drugačne. Naša KS je teritorialno precej velika (nekateri pravijo, da prevelika), strukturno pa preveč hetogorena. Tu so tovarne, podjetja, velike trgovine, šole, fakultete, republiške institucije, znanstvene in kulturne ustanove, stare zgradbe, stare ceste in ulice, skratka bogata raznolikost, ki jo je težko upravljati po določenih kanalih, temveč bolj ali manj zaradi objektivnih vzrokov teži k raznolikosti. Poleg tega je v naši KS tudi socialna raznolikost, ki jo pogojuje socialna sestava prebivalca in še bolj stanovanjski sklad, ki ravno povzroča to socialno raznolikost. Tako imamo na primer nove stanovanjske otoke, ki so se vgnezdili v starih četrtih, kjer se še vedno čuti vonj po

konjskih hlevih in malih mestih. Ta simbolična replika ni brez podlage, če upoštevamo nekatere dele stare Ljubljane, Prul, Poljan, Tabora itd. Nasprotno, to je realizem. Tako imamo v KS slikovito strukturo — od super modernih stanovanj do socialnih problemov. Na tej lestvici imamo seveda tudi lestvico interesov in pripravljenosti delati in delovati v okviru KS.

Iz tega sledi, da velika KS ni zmožna razumeti drobnih človeških problemov, niti ne more za reševanje teh zbrati vsega svojega mehanizma. To potrjujejo tudi naše dosedanje izkušnje. Težko se nam posreči prepričati združeno delo v KS, da predvsem in najprej sodi h KS in šele zatem k občini in višjim družbenim skupnostim. Prav tako nam ne uspeva v bivanju KS vključiti ljudi drugih institucij. To seveda odseva tudi določeno okornost pri delu in počasnost pri reševanju kadrovskih problemov, s katerim je naša KS zdaj morda najbolj obremenjena. Da je položaj še težji, niti uradna praksa ne prispeva k afirmaciji KS. Glejte, uradna statistika na primer še ne zbira podatkov o KS. Imamo pa skoraj v vsakem dokumentu z osebo ali z družbeno vsebino vprašanja o občini in delovni organizaciji, nikdar pa o KS. To je leta prispevalo k temu, da nimamo pregleda nad prebivalci KS, razen volilnih imenikov. Takšna praksa je skupaj s prakso stanovanjskih podjetij omrtvila tudi nekdanjo zelo živahno aktivnost hišnih svetov in je vse skupaj ostalo pri majhnem številu ljudi, ki so aktivni v KS. In ravno ti ljudje niso nikdar dobili kakšnega javnega priznanja kot na primer tisti iz delovne organizacije, kajti ravno ti so dobili občinske nagrade, še nobene nagrade iz občine pa niso dobile KS oziroma tisti ljudje zanesenjaki, ki roko na srce, dan in noč delajo in s tem opravljajo pionirsko samoupravno delo.

Zastavlja se torej vprašanje: kako premagati sedanja položaja v KS? Verjetno s preiščeno in časovno neomejeno razpravo, za katero bi vsi pristojni organi v občini in KS pripravili več variant za teritorialno delitev in naravno zaokrožitev tega področja. Seveda takšna razprava ne bi smela vnaprej določiti nobene rešitve, temveč bi se morala naslanjati na strokovna in družbenopolitična izhodišča ter smotre. V razpravi bi moralo združeno delo s polno paro sodelovati in pravzaprav dajati svoj pečat intonaciji in kulminaciji razprave. Občinski faktorji bi morali resno razumeti ta problem in mu posvetiti največjo pozornost. Potemtakem se je upravičeno tudi vprašati: ali so naše KS prevelike, toda ne le teritorialno, saj je vse ozemlje naše občine tako majhno, da bi po tem kriteriju lahko bila KS. Vprašanje je treba zastaviti tako, kot smo razglabljali doslej, ko smo obdelovali celotno problematiko KS in s tem iskali optimalne rešitve, ki bi v specifičnih razmerah neke specifične občine najbolj optimalno opravljale svoje ustavno funkcije.

S tem v zvezi bi bilo dobro, če bi občinska konferenca SZDL čimprej izdelala izhodišča za tako razpravo in vanjo vključila vse faktorje. V. K.

Sosedska pomoč

Mnogi med nami še danes ne vedo, kaj pravzaprav pomeni in kaj želimo doseči s sosedsko pomočjo našim starim in osamljenim občanom. Kako bi torej lahko na kratko označili to obliko humane pomoči starostnikom? Bržčas bo najboljše, če vzamemo samo enega izmed številnih vsakodnevnih primerov. Če na primer starejši, že onemogli občani že živijo skupno s svojimi otroki ali vnuki in nimajo v svoji bližini drugih svojcev, jim je potrebna sosedska pomoč. Zdravstvene, socialne, strokovne in družbene službe sicer po svoje urejajo nekatera njihova življenjska vprašanja, vrsto drobnih, prav tako nujno potrebnih stvari pa naj bi opravili zanje, če nimajo svojcev, drugi. Take ljudi imamo, običajno so to sosedje ali znanci, ki so ostarelim in osamljenim lahko takoj pri roki. Taka pomoč je urejena že v večini slovenskih občin, razumljivo tudi v Centru, vodijo in usmerjajo pa jo osnovne organizacije Rdečega križa s svojimi prizadevnimi aktivisti. Zato jo tudi imenujemo sosedsko pomoč.

Brez dvoma je razveseljiva ugotovitev, da smo doslej v Centru veliko storili na področju sosedske pomoči starostnikom. Verjetno ne bomo pretiravali, če povemo, da je naša občina med domala vsemi v Sloveniji po svoji, resnično z glediščem organizirani obliki te pomoči starejšim občanom prav pri vrhu, če ne celo med prvimi. Sekretarka občinskega odbora RK Center Marjeta Stopajnikova nas je sicer v pogovoru hotela na vsak način »prepričati«, da z glediščem ostalim občanom vsem v sicer ne morejo biti. »Vendar se mi zdi na mestu,« je nekoliko v zadregi dejala, »da vsaj na kratko, saj Dogovori o tem še niso pisali, povem, kako poteka sosedska pomoč v naši občini.«

Leto dni izkušenj in uspehov

Z organizirano sosedsko pomočjo je naša občinska organizacija RK začela pred dobrim letom. Iz krajevnih skupnosti so najprej povabili na krajši seminar svoje aktiviste, v glavnem ženske, in jih seznanili z osnovnimi cilji sosedske pomoči.

Med skoraj 70 aktivistkami, med katerimi je bilo največ starejših gospodinj, je zavladało za pomoč ostarelim tolikšno navdušenje, da vam tega zlepa ne bi mogla opisati. Skratka, delo je potem steklo tako, kot smo si lahko samo želeli... Pa vendar leto 1973 ne pomeni mejnika v organiziranju sosedske pomoči v Centru, saj so sodelavke RK že poprej pomagale starostnikom, jim nudile najrazličnejšo pomoč in skrbele za organizacijo družabnih prireditev ob praznikih, vsako leto še posebej ob dnevu žena, 1. maju, dnevu republike in pred novim letom.

Prepustimo zato besedo naši sogovornici, tovarišici Stopajnikovi: »Samo lani smo v centru, boljše povedano v vseh naših krajevnih skupnostih obiskali in obdarovali skoraj 900 starejših občanov. Ta podatek nas spodbuja za še bolj organizirano in množično akcijo na področju sosedske pomoči. Od tod tudi naš dogovor, da bi vsaka naša aktivistka redno skrbelo vsaj za dva, če ne že tri starostnike, sleherni, še tako majhno pomoč pa naj bi redno zapisovale v svoje beležnice, ki so jih dobile od našega občinskega odbora RK.«

»Po vsem, kar smo slišali, ste za sosedsko pomoč poskrbeli v vseh krajevnih skupnostih. Če ne drugače, bi to sodili po množici obiskov, ki so

jih v zadnjem letu opravile vaše aktivistke...?«

»Ugotavljamo, da nam je doslej v vseh sedmih krajevnih skupnostih uspelo dobro organizirati to obliko dejavnosti RK. Delo ne šepa skoraj nikjer, morda sta za »spoznanje« nekoliko slabši od ostalih samo dve krajevni skupnosti, kar pa ne pomeni, da se tudi tam ne prizadevajo za dobro sosedsko pomoč. Če bi skušala strniti dosedanje izkušnje, bi lahko rekla, da smo z vsem, kar smo doslej opravili na področju sosedske pomoči v naših krajevnih skupnostih, lahko več kot zadovoljni. Toda kljub temu bomo v prihodnje skušali pomoč ostarelim čim bolj uskladiti, ne samo med občinsko organizacijo RK in krajevnimi skupnostmi, temveč tudi med našimi aktivistkami, vodstvi krajevnih skupnosti in občinskimi odbori RK.«

»Ta povezava ima prejkone svojo »vzročno zvezko«, mar ni tako?«

»Imate docela prav. Povezovanje na teh relacijah bo potrebno v bodoče iz, vsaj za nas, ki delamo v RK, povsem preprostih vzrokov. Zato vam bom skušala поблиže predstaviti poseben položaj ljubljanskih starostnikov.«

Vedno več starejših občanov

Čeprav ne razpolagamo z najnovejšimi podatki, presega populacija starostnikov v Centru po podatkih iz leta 1971 že 10 odst. prebivalstva v naši občini starih nad 65 let. Zdaj pa je v Centru med vsemi občani kar 14 odst. takih, ki so stari več kot 60 let. Če sodimo s statističnega zornega kota, potem veljamo za »staro družbeno skupnost«, v katero sodijo vse tiste, ki imajo nad 7 odst. svojega prebivalstva, starega preko 65 let. Ta odstotek so dosegle vse razvitejšje industrijske dežele in se giblje, glede na celotno prebivalstvo, med 11 in 12 odstotki. Posebnost ljubljanskih občin se odraža ne nazadnje še v neznatnem deležu kmečkega prebivalstva (z izjemo viške občine). Zato se družine čedalje bolj zožujejo, kar je neke vrste nepisano pravilo za urbanizirane sredine, na svoje najelementarnejše jedro — na skupnosti staršev in otrok, pri tem pa seveda starostniki pogosto ostajajo sami in prepuščeni samemu sebi.

»Med 14 odstotki naših občanov, starejših od 60 let še niso vsi deležni sosedske pomoči, čeprav bi jo zaslužili. Tega se sicer zavedamo, vendar vemo, da ne bomo mogli še tako kmalu nuditi pomoči vsem ostarelim občanom. Preprosto je zato, ker nimamo dovolj prostovoljcev, niti podmladkarjev RK. Vseeno pa smo precej dosegli, saj nudijo danes naše aktivistke pomoč več kot 1000 starostnikom, kar tudi za tako veliko občino kot je naša, ni majhno število.« je strnila napore naše občinske organizacije RK za nudenje sosedske pomoči vsem starostnikom v Centru, Marjeta Stopajnikova.

Ob vsem tem velja poudariti, da se problemi starih in osamljenih občanov odražajo kot izraziti družbeni problemi. Prav zavoljo tega se v občinskem odboru RK zavedajo, da bi morali sosedsko pomoč urediti tako, da bi presegla pojem »varstva starostnikov«. S svojo intenzivnostjo, najbolj pa s svojim obsegom, se je zadnja leta namreč problematika ostarelih v Centru razrasla do te mere, da zahteva neprimerno aktivnejši odnos družbenopolitičnih dejavnikov, oblikovanje novega kvalitativnega koncepta in novo družbeno odnosov do njih, kot zadnja leta. V občin-

skem odboru RK zato sodijo, da so za izdelavo konkretnih programov zlasti pomembna tale izhodišča:

1. Želja, težnja in zahteva po varnem življenju, ki nas spremlja od rojstva, postane posebno očitna v starejših letih. Da bi zadostili tem zahtevam, bi morali na novo preveriti in dopolniti sistem smiselnih ukrepov, prizadevati pa bi se morali tudi za načrtno zmanjševanje oziroma odstranjevanje vsega, kar zmanjšuje človekovo varnost.

2. Krepiti bo treba vlogo in pomen starostnikov in občutek veljave tudi v jeseni njihovega življenja, ki je s tem neposredno povezan.

3. Ohranjati položaj in občutek samostojnosti oziroma čim manjše odvisnosti pri nujenju pomoči starostnikom. Pomoč naj bi zato trajala le toliko časa in v takem obsegu, da bi pozneje lahko starostnik skrbel sam zase in o sebi tudi sam odločal.

Vsa ta izhodišča niso rezultat novjših spoznanj, nove so predvsem izkušnje socialne medicine, socialne službe, psihologije in sociologije, v katerih oblikah in na kakšen način zagotoviti in ohraniti poseben družbeni položaj, ki ga imajo starostniki. S sosedsko pomočjo smo v Centru potemtakem dosegli že do sedaj njen osnovni namen: razviti do starega človeka tak »sistem« odnosov, da se bo dejansko počutil koristnega in potrebnega družbi in da mu omogočimo vsestransko družbeno aktivnost in čim bolj privlačno in raznovrstno družabno življenje.

Že jeseni strežniška nega na domu

Danes, ko dobiva sosedska pomoč vedno večje razsežnosti in ko že krepko prerašča klasične oblike pomoči starejšim občanom, moramo tudi na tem področju misliti na kaj novega, bolj primernega, kot so zgolj obiski na domovih in skrb za ostarele. Končni cilj organizirane sosedske pomoči naj bi bila poklicna, neke vrste servisna nega starostnikov na domu. Morda že zato, ker aktivisti RK s svojim prostovoljnimi delom ne zmorejo vseh, nujno potrebnih opravil. O tem snujejo načrte tudi v občinskem odboru RK Center. Kako, kdaj, kje? Na vsa ta vprašanja smo dobili odgovore v pogovoru s tovarišico Stopajnikovo.

»V Centru smo prišli letos do spoznanja, da je v naših krajevnih skupnostih med vsemi starostniki, ki uživajo sosedsko pomoč aktivistk RK najmanj 50 odst. takih, ki bi bili nujno potrebni strežniške nege na domu. Izkušnje so nam namreč pokazale, da se pri ostarelih ne da vsega opraviti s sosedsko pomočjo, ki v mnogih primerih ni potrebna samo občasno, ampak tudi stalno, torej vsakodnevno. Zaradi tega in vse večjih potreb po organizirani negi, smo se odločili, da bomo že letošnjo jesen kot prva občinska organizacija RK v Ljubljani poskusno organizirali strežniško službo.«

»Mar ni odločitev, ko vemo, da doslej še nikjer, ne samo v Ljubljani, marveč tudi v Sloveniji, niso začeli z organizirano servisno nego starostnikov na domu, prišla malo pre zgodaj?«

»Pri vsaki novosti je pač tako, da nekdo mora začeti prvi. Pri naši odločitvi nam ni šlo za »prvenstvo«, daleč od tega, temveč bolj za to, da na osnovi izkušenj, ki smo si jih pridobili z organizirano sosedsko pomočjo, poskusimo še s strežniško nego na domu. Torej gre

Nad. na 15. strani

Nadaljevanje s 14. str.

za poskusno servisno nego, šele po prvih izkušnjah pa bomo videli, kaj se da s časom trajneje urediti. Izdelani imamo že program za to obliko pomoči našim ostarelim občanom. Strežnice, predvsem bomo skušali pridobiti nekatere naše dolgoletne in prizadevne aktivistke, nameravamo za servisno nego na domovih najprej usposobiti na posebnih tečajih, za svoje delo pa bodo dobile tudi primerno plačilo z razliko od sosedске pomoči, ki je skladna in zanjo naše sodelavke ne dobivajo honorarjev. Zaenkrat se še ne navdušujemo za poklicno strežniško službo, vsaj za začetek bo pol poklicna, saj bodo naše strežnice dobile za svoje delo samo mesečni honorar. Strokovno pomoč bomo verjetno dobili od srednje šole za medicinske sestre, precej pa pričakujemo tudi od zdravstvenega doma Ljubljana — enota Center, ki že zdaj nudi brezplačno strežniško nego ostarelim občanom na svojem območju. Če se povrneva k sosedski pomoči, bi želela ob koncu povedati še nekaj. Bistvo te pomoči, vsaj za nas, ki delamo v RK, ni v tem, da pomagajo starostnikom samo naše aktivistke, ampak bi jih morali prav v Centru, kjer je vedno več novih stanovanj, nuditi pomoč tudi njihovim sostanovalci, ljudje, ki velikokrat pozabljajo, da živijo med njimi tudi ostareli in osamljeni občani. Največ pričakujemo od hišnih svetov, ki bi morali po našem mnenju poskrbeti za sosedsko pomoč starostnikom in bolj prislusniti njihovim skromnim, a vendar zanje toliko pomembnim željam in potrebam. Posebno pomembno vlogo v organizirani sosedski pomoči bi morale postopoma dobiti tudi naše šole, podobno kot za ostale izvenšolske dejavnosti bi morali mentorji učence pripravljati

tudi za pomoč starostnikom. Doslej sta se sosedske pomoči lotili le šoli Tone Čufar in Ledina. Otroci prinašajo vsak dan ostarelim kosila in z njimi na tak način navezujejo stike in nova znanstva. Sicer pa učence osnovnih šol iz Centra še težko vključujemo, raje bi rekla navdušujemo za organizirano sosedsko pomoč starostnikom. Upamo, da bomo uspehi z našo akcijo tudi na šolah. Saj vsega ne zmoremo čez noč...» I. V.

Črna senca Stare Ljubljane

V zadnjem času smo veliko slišali o prepotrebni sanaciji stanovanjskega fonda v Stari Ljubljani.

IS občinske skupščine Ljubljana Center je na zadnji seji obljubil o imenovanju posebne komisije z nalogo, da pripravi informacijo in predlog za rešitev tako perečega problema v občini. Sestal se je na izredno sejo tudi Svet KS Stara Ljubljana, ki je podrobno preučil vpajoči stanovanjski problem in v tej zvezi sprejel več sklepov, ki bi jih bilo treba hitro rešiti. Svet KS Stara Ljubljana je dal predlog IS občine Ljubljana Center, da leta takoj sprejme sklep, da se izločijo iz stanovanjskega fonda vse stanovanjske enote VI. in VII. kategorije in da nihče ne more več zakonito ali nezakonito razpolagati s temi stanovanji.

Tako prepoved morajo takoj dobiti upravne službe občine Ljubljana Center, Center za socialno delo in SPD.

V stanovanje višjih kategorij od I. do V. naj bi v bodoče pri dodelitvi imela soodločanje tudi KS izključno za prosilce z območja KS in za potrebe revitalizacije Stare Ljubljane.

Kdo bo prekinil črne vselitve v Stari Ljubljani

Na območju KS je bilo kar 51 nezakonitih vselitv v zadnjih letih. Teh je prav gotovo še več, da ljudje stanujejo v stanovanjih brez zakonitih odločb in da občinski pravni organ sploh ni izvedel zanje. Naj navedemo samo nekaj nezakonitih — črnih vselitv v zadnjem času.

V Križevniško ulico 3 se je pred leti vselil brez odločbe Kolenović Ismet, na Novem trgu 5 Cvetković Peter, na Gornjem trgu 9 je bivši najemnik Kosmina Jože prodal svojo stanovanjsko pravico za precejšnjo vsoto denarja stranki Ločaj Janezu, ta pa je celo oddal eno sobo v podnajem za znesek, da z njo lahko plača celotno najemnino in mu še nekaj ostane. V Gradišcu 11 stanuje na črno Cencelj Venčeslav, na številki 13 pa Amiti Džemal. Na Levstikovem trgu 7 že dve leti stanuje Kogovšek Janez, ki je vdrl v dvojnopolno stanovanje po smrti Žerjav Marije. Ker je pa ostalo prejšnje njegovo in taščno stanovanje v isti hiši prazno je v to stanovanje junija letos vdrl Kečan Slobodan z ženo in dvema otrokoma. Biatnik Leopold je pred leti kupil stanovanjsko pravico v Vodni stezi 1, letos meseca maja pa je to občinsko pravico prodal Ponedelek Karlu za 15.000 dinarjev. Na Bregu številka 2 nezakonito stanuje Spaljevič Zarko, ki je vdrl v stanovanje po odselitvi Potočnik Jožeta. Zorko Ivan je nezakonito zasedel junija 1973 družinsko stanovanje v Gradišcu 17. V mesecu aprilu letošnjega leta je vdrl v sobo na Mestnem trgu 11 Stipič Danica. Koščak Franc je spomladi letos prehitel Tršan Fani in

vdrl v njeno stanovanje na Rimski cesti 5-a. Marjanović Živka je s svojo družino vdrla v zasilno sobo na Mestnem trgu 11.

Se in še bi lahko navajali nezakonite — črne vselitve, ki se vrše po Stari Ljubljani.

Krajevna skupnost je v tem pogledu nemočna, občina in drugi organi pa izvajajo le pa-

pirnato vojsko. Sprašujemo se kdo in kdaj bo napravil konec črnim — nezakonitim vselitvam v Stari Ljubljani.

Kdaj bodo dobili po zakoniti poti stanovanja občani, ki potrpežljivo čakajo nanje na prednostni listi pričakovalcev stanovanj?

JAKA ROZMAN

Iz delovnih organizacij

Povezovanje v turizmu in gostinstvu

Turistično in gostinsko podjetje KOMPAS že izpolnjuje določila nove ustave SFRJ, kar se tiče povezovanja s kolektivi drugih turističnih agencij, gostinstva in hotelirstva. Povezali so se že s turistično agencijo Alpe-Adria, z Avtoprometom iz Nove Gorice in s centrom za mladinski turizem Mladim turistom iz Ljubljane ter z mladinsko turistično poslovalnico iz Novega mesta.

Gradis za Kozjansko

17 Gradisovih TOZD, raztresenih po Ljubljani in raznih krajih Slovenije, je prispevalo za Kozjansko skupaj 438.790,71 dinarjev.

Gradisovi učenci že sedmič v ČSSR

V organizaciji centra za izobraževanje je bila že sedmo leto izvršena izmenjava najboljših učencev Gradisa in češkega gradbenega podjetja Bytoslav iz Ostrave. Medtem ko so češki učenci domovali v Gradisovem domu v Ankaranu, so bili Gradisovci gostje njihovega doma v Malenovicah v

Beskidih, 40 km od Ostrave oddaljenem rekreacijskem centru. Gradisovi učenci so si poleg Prage ogledali še nekaj drugih mest in izvedli s češkimi kolegi nekaj športnih tekmovalj.

Finžgarjeva soba v Sori

V domu občanov v Sori so odprli Finžgarjevo sobo. S tem se je uresničila dolgoletna želja vaščanov tega kraja za oddolžitev pisatelju Franu Saleškemu Finžgarju za njegovo poldno delo v njihovi vasi. Soba je skrbno in okusno urejena in opremljena s podobami iz pisateljevega življenja. Seveda ne manjkata pristna veriga in divji petelin, ki ju je pisatelj opisoval v svojih povestih.

Pet državnih prvakinj v športni gimnastiki

Partizan Sp. Šiška ima pet državnih prvakinj v športni gimnastiki v kategoriji mlajših in starejših pionirk. K temu so pripomogli številno zaledje najmlajših, razvoj športne gimnastike na osnovnih šolah, predvsem pa odlični trenerji s profesorjem Tonijem Boljkovičem.

Raport preprostega občana

Gospod avtomehanic

Eh, ljudje, večjega nesrečnika od mene ni. Črna mačka mi je prekrizala vse poti. Sreča mi je obrnila hrbet. Celo na državne praznike nimam več sreče. Kaj se smejite? Bodite vsaj solidarni, če mi niste pripravljene pomagati. Tudi solidarnost je pomoč, pravite. Pogledj jih! Res veliko veste. Toda kako bi bili zadovoljni s to smešno solidarnostjo, če bi se vam zgodilo to, kar se je meni zgodilo nedavno na potovanju? Vprašam vas, kaj bi vi naredili, dragi Dogovori, če bi vam motor v avtomobilu eksplodiral? Da, da, eksplodiral. Počilo je na vse strani, toda nič se ni slišalo. Avto se je ustavil, kot bi bil vkopan. Mrlič. Nič več. In odšel je s ceste. Kdo, sprašujete. Tisti mrlič vendar. In jaz? Jaz nisem nikdar in nikamor odhajal s ceste. Pod cesto je nevarno. Nad cesto je neumno. Najboljše je iti po cesti, in to po levi strani, če gledamo v smeri našega gibanja. Pravite, kako sem pameten. Kaj mislite, da ste vi najpametnejši, da imate vi monopol nad pametjo? Ne bodite domišljavi kot tisti avtomehanic. Kateri? Tisti moj vendar. Kako mu je ime? Rudi. Morebiti Peter. Vseeno. Tudi on se je delal pametnega. »Bodite brez skrbi. Samo meni ga zaupajte. Preskusil bom njegovo dušo (»Čigavo vendar?«) sprašujete. »Tistega mojega rajnega mrliča.« (»vam pravim). Poznam njegove bolezni. Ozdravil jih bom vse po vrsti in ta vaš Pegaz (to je

moj fičko, rajni fičko) bo drvel po cestah kot ponorel... Najprej bom pogledal v menjalnik. Ja, ja, pogledjte, gospod Vene, kako je vse zmloto, kako zanič so ležaji. Ja, ja, to je treba takoj zamenjati... Toda, gospod Vene, to bo stalo med brati okoli pol starih milijona. V državnem sektorju, z računom, bi stalo vsaj dvakrat toliko. Takole, jaz in moj družabnik izdelujeva vse dele za te menjalnike in dajeva garancijo za 60 tisoč kilometrov. Oh, prav, prav. Torej, Pegaza bomo »operirali«. Srijnjate se, ali ne?« In kaj naj drugega kot da se strinjam. Vidim, da je ubožec hudo zbolel. Rečem si: »Dobro, fičko, to se dogaja tudi boljšim od tebe. Vnetja so pogosta. Pa tudi star si že. Veš, starejšim se sklepi hitro vnamejo. Toda ta Rudi je odličan fant. Vse ti bo zamenjal in spet mi boš pel.« In tako sem pustil svojega fička pri mojem odličnem fantu Rudiju. Tam je ostal kakšnih deset dni, dokler ga odlični fant Rudi ni do konca spravil v red. Takrat sem spet prišel. »Dober dan, prijatelj,« rečem (»Komu pravite,« vprašate. »Fičku vendar,« povem. »Mislili smo, da Rudiju.« »Ah, pustite to. To postaja zgodovina.« »Rudi?« »Kje pa. Fičko.« »Avtomobil!« »Ne, moj rajni fičko.« »A tako!« Vidim, da te je tale (pokažem na mojstra) uredil. Novi ležaji, nov karter, novo, novo, veliko novega. Da bi šla, praviš. Pa pojdiva.« Tako sva odšla, ve-

sela, ker sva zdrava in zadovoljna.

Tako sva prišla najprej domov, da so se razveselili vsi domači, najbolj pa gospodinja, moja soproga Fani. Ko sva se prikazala na dvorišču, je prišla Fani in namesto dobrodošlice rekla: »Poslušaj, ti bedak,« je izustila, kot da bi ogenj izkašljala. »Meni praviš?« sem vprašal, da bi se vedelo, kdo je bedak. »Kaj se pa ti vedno oglašiš? Če bi bil ti bedak, take budalosti ne bi nikdar naredil,« reče ostro. »Kdo je potem bedak?« sem zopet vprašal, da bi se branil. »Fičko,« je naravnost povedala. »Kako more biti avto neumen,« sem zopet vprašal. »Čisto preprosto,« je odgovorila. »Veš, zakaj se ne bom več vozila v njem? Ne zaupam mu. Zame je to rajni fičko,« je rekla in odšla. »Srečno pot,« sem pomislil in sede v fička. »Zdaj se bova malo sama vozila.« Vžgal sem motor in hajdi na morje, kar tako brez cilja. Podila sva se kot orla na modrem nebu. Prehitevala sva vse do Vrhnike. Na avtocesti tekma. Toda nihče ni bil boljši od naju, od Postojne do Kopra sva bila prva. Tako, fičko, sem mu dejal. Naj vedo, čigav si. Vseskozi sva bila prva. Do morja sva prišla v rekordnem času: v poldrugi uri. Potrepljal sem ga, kot da bi bil moj sin. Šel sem na pivo in potem znova hajdi domov. Drvela sva kot ponorela. Vse do... do tistega klanca od Divače proti Senožčam. Tam pa, kot zakleto, nikamor. Ustavila sva se, kot da mu je počilo srce. Veter je začel pihati. Zavore, škipe. Pik-pik in ročna zavora je popustila. Spustila se je, kot bi jo osmodila slana. Veter je zatarnal. Fičko pa v polkrog in hajdi na cesto. Jaz iz njega, pa hajdi v — grmovje, polno trnov kot čebeljak čebel. Najprej sem pomislil, da sem se srečal z bogom

oziroma s smrtjo (boga in smrt vedno enačim), potem pa se mi je zazdelo, da se je tudi fičko srečal z njim. To je trajalo nekaj sekund. Vstal sem, zdrav in čil. Ja, ja, malo opraskan sem bil in fičkova vrata so me na vetru zdelovala po levem ramenu in levi nogi. Pogledal sem fička: mrtev. Slava mu! Ozrl sem se dol po cesti: kolone. Brezbrizne in hladnokrvne. Dvignil sem prste, da bi se kdo ustavil. Vsi so drveli. Nihče se ni ustavil. Veter je pihal. Lilo je kot iz škafa. Grmelo in bliskalo se je. Vesoljni potop, sem pomislil. Kaj se pa bojiš, sem si dejal. Nisi pobožen. Dobri ljudje ne potujejo v takšnem vremenu... Spomnil sem se Fani. Mrlič, je rekla. In tudi je. Poklical sem milico. Naredili so zapisnik. »Ste zavarovani?« »Kako da ne!« sem odgovoril. »Novo za staro, kot pravijo reklame na televiziji, minus 4.000 din odbitka.« »Prav,« so rekli. »Zdaj bo prišlo dvigalo za avto. Dvignili ga bodo in vi se boste vsedli in se odpeljali. Škoda je okoli 7.000 din.« Vse to so napravili in jaz ključ v fička, reagiral pa je kot — mrlič.

Drugi dan sem šel na zavarovalnico. Prijavil sem škodo, opisal sem vse do podrobnosti. Primer sem celo narisal. Prava pravcata mojstrovina. Njihov likvidator je pogledal: »Čez deset dni,« je dejal, »bo vse gotovo. Se se boste vozili...« Prišel je tudi ta deseti dan. Prišel je tudi likvidator in dejal: »Žal mi je, toda motor vam je eksplodiral. Takšne škode jamstvo ne zajema.« Lej ga hudiča, sem pomislil. Eksplodiral? Jaz pa živ. »Kako, eksplodiral,« sem znova vprašal. »Eksplodiral.« »Kaj to pomeni zame?« »To pomeni, da vam za vašo škodo ne bomo povrnili niti dinarja.« »Pa kaj naj naredim s fičkom?« »To nam nič mar,« je dejal likvida-

torski likvidator. »In stroški dvigala za prevoz,« sem vprašal. »Kdo jih bo plačal?« Likvidator se je zasmel in dejal: »Avto ni v nevoznem stanju zaradi potovanja pod cesto. Zato jih ne bomo plačali.« »Kdaj mi boste vrnili neizkoriščene premije?« Likvidator se je spet zasmel. Dejal je: »Avto ni do kraja uničen. Riziko obstaja.« »Kdo bo avto kupil?« »To je vaša stvar. Tako sem nasrkal. Milijon starih sem vrgel skozi okno, kot pravi Fani.

Drugega dne sem odšel k avtomehanicu. Povedal sem mu vse po vrsti, kako je bilo. On pa mi je, namesto da bi mi vsaj človeško rekel: »Hudo mi je. Ne morem vam pomagati,« dejal: »Kaj to meni pravite, poiščite pravega krivca. Midva se sploh ne poznavata. Tovariši, ali vidite (in se obrne k svojim strankam), kaj vse se lahko zgodi poštenemu človeku. Jaz ga sploh ne poznam.« »Tako, ne poznate me! Kaj pa garancija, pa 60.000 kilometrov, pa novi ventili, nov karter, pa obljuba, da mi boste dali račun...« sem vpil, kolikor mi je grlo dalo. On pa hladnokrvno: »Kje imate račun? Nimate ga? Zbogom!«

In šel sem, kajpada. Pomislil sem: joj, kako si naiven, Vene! In tudi sem. Toda to je vseeno katastrofa. Če bi ta katastrofa doletela moje rojstvo vas, bi vsi iz okoliških vasi organizirali pomoč. To bi bila solidarnost. Če bi se to primerilo našemu... bi vsi Dogovori pisali o tem. O tem mojem pripetljaju pa niti vrane ne bodo krakale. Vidite, to je pravica, dragi Dogovori. Toda prav pred kratkim sem prebiral ustavo, kjer piše: »Nihče nima pravice odtujiti dela delovnemu človeku.« Kaj pravite na to?

Mnogo pozdravov od hišnika VENA HORVATA